

A mobil eszközök és -alkalmazások az elmúlt évtizedben nagy népszerűsége tettek szert a civil szférában, aminek előnyeit a védelmi szektor is felismerte. A katasztrófavédelem által működtetett, lakosságtájékoztatási feladatokat ellátó Veszélyhelyzeti Értesítési Szolgáltatás (VÉSZ) néven futó alkalmazás egy ismertebb és a média által is népszerűsített szoftver. A VÉSZ-en kívül korábban már születtek a lakosságvédelem szempontjából érdekes, védelmi feladatokat támogató alkalmazások, melyekről ugyanakkor keveset tudunk. Ilyen az E-Poldi is, amely új megvilágításba helyezheti az önkormányzatok szerepét is a védelmi feladatokban. A megváltozott jogi környezetben, a 2012-es törvénymódosítást követően az önkormányzatok védelmi feladatokban betöltött szerepe csökkent, feladataik egy részét az állam vállalta magára. A változtatások ellenére néhány önkormányzat nem állította le a védelmi tevékenységeket segítő fejlesztéseket, sőt, továbbgondolva azokat új implementációkat dolgozott ki, támogatva ezzel más szervezetek, így a katasztrófavédelem munkáját is.

Kulcsszavak: mobilalkalmazás, lakossági bejelentés, közterület-felügyeleti rendszer, e-Poldi

Bevezetés

A felgyorsult világban egyre erősebb a törekvés, hogy az információk egyszerűen kezelhetőek legyenek. Ez elindított egy olyan fejlődést, amely információs eszközök és technológiák feltalálását, használatát, elterjedését eredményezte. Az információs eszközök és technológiák behálózzák az emberek mindennapjait, számos szakma munkáját könnyítik meg. Ma már nehezen lehetne elképzelni életünket számítógépek, okostelefonok, táblagépek, internet és a különböző célszoftverek nélkül. Az információs rendszerek hatékonyságot, gyorsaságot biztosítanak, amelyek segíthetnek a gyors és megfelelő döntéshozatalban, ami minden szervezet, személy számára fontos lehet. A védelmi szféra számára ez hatványozottan igaz, hiszen emberi életek is függhetnek a döntés milyenségétől.

Az egyre gyakrabban és váratlanul jelentkező katasztrófák, a veszteségek és károk hatására az államok kiemeltebb figyelmet fordítanak a megelőzésre, valamint a védeke-

zésre. A megelőzés és a védekezés elősegítése céljából védelmi igazgatási rendszer működik, amely a közigazgatás részét képezi, és az állam védelmi feladatainak elvégzésére hozták létre. A védelmi igazgatás feladatai kiterjednek a különleges jogrend időszakaira és az ezekhez kapcsolódó felkészülési, honvédelmi, katasztrófavédelmi, polgári védelmi, védelemgazdasági, lakosságellátási feladatokra és egyéb állami tevékenységekre is.

A védelmi igazgatási rendszer kiemelt részeként, a hatékonyabb védekezés elősegítése céljából 2001. január 1-jén megalakult egy országos hatáskörű rendvédelmi szerv, a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósága (a továbbiakban: OKF). A szervezet célja a veszélyhelyzetek megelőzésének, a mentés végrehajtásának, a védekezés szervezésének és a következmények felszámolásának központi irányítása. [1]

Vannak azonban olyan közigazgatási és gazdasági szervek is, amik meghatározott védelmi feladatok tervezési, szervezési, megvalósítási feladatát végzik a lakosság együttműködésével. Ezek a védelmi igazgatás települési, helyi szintjei. A települési és helyi szinteken az önkormányzatiság elve működik: a polgármester képviseli az önkormányzat és a védelmi igazgatás érdekeit. Az államigazgatástól elkülönülve, az önkormányzati igazgatás részeként az önkormányzatoknak is voltak irányító jellegű feladataik, azonban a kormány 2012-ben elindított törekvése előtérbe helyezte a szélesebb körű állami szerepvállalást, ennek eredményeként az önkormányzatok szerepe jelentősen csökkent. A változások hatására az önkormányzatok védelmi igazgatási feladataihoz kapcsolódó informatikai fejlesztések leálltak vagy más irányba haladtak tovább.

Míg az önkormányzatok fejlesztései megrekedtek, addig a katasztrófavédelem újabb és újabb rendszereket vont be feladatai támogatására, többek között a VÉSZ alkalmazást is, amely a lakosságtájékoztatás szempontjából egy új alternatívát jelent a hagyományos eljárásokkal szemben.

A különleges jogrend időszakain kívül is szembesülünk a mindennapok védelmi kihívásaival, akár települési, helyi, területi szinten, ami még nem indokolja egy időszak kihirdetését, így a magasabb szintű beavatkozást, de szükségessé teszi a védelmi igazgatási rendszer egyes résztvevőinek megjelenését, például az önkormányzatokét és a helyi szintű katasztrófavédelmi szervezetekét. Az önkormányzatok hatalmas adatbankjaiknak köszönhetően továbbra is szerepet kapnak a védekezésekben azoknak a rendszereknek és alkalmazásoknak köszönhetően, amelyeket a törvénymódosítás előtti időszakban hoztak létre, így például a XVI. kerületi önkormányzat e-Poldi és ezt kiegészítő rendszere.

A cikk célja, hogy a megváltozott jogi környezetben elemezze az önkormányzatok jelentőségét, a védelmi igazgatási feladatokban betöltött szerepüket, valamint egy gyakorlati példán keresztül bemutassa az informatikai, térinformatikai rendszerek lehetőségeit.

Az önkormányzatok védelmi igazgatási feladatai

„A Helyi Önkormányzatok Európai Chartája szerint a helyi önkormányzás fogalma: a helyi önkormányzatok joga és kötelessége arra, hogy jogszabályi keretek között, a közügyek lényegi részét saját hatáskörükben szabályozzák és igazgassák a helyi lakosság érdekében.”

[2] Az önkormányzatok állnak legközelebb a településükhöz, kerületükhöz, hiszen ők ismerik legjobban a helyi lehetőségeket, helyi közügyeket. Céljuk, hogy a vezetésük alatt álló terület megfelelően működjön. Ez megnyilvánul védelmi igazgatási feladataikban is, hiszen érvényesítik a védelmi igazgatás és a lakosság érdekeit. A polgármesterek részt vesznek a védelmi igazgatási feladatok helyi irányításában és végrehajtásában. Egy katasztrófát nemcsak a hivatásos katasztrófavédelmi szervnek, de a polgármesteri hivatalnak is be lehet jelenteni. Az önkormányzatok védelmi feladatai kiterjednek a katasztrófavédelmi, honvédelmi, polgári védelmi, lakosságellátási feladatokra helyi szinten. Fontos a kapcsolattartásuk a helyi szervezetekkel, illetve együttműködnek más települések, kerületek polgármestereivel is.

A tervezés és felkészülés időszakában a polgármester a település irányítója, aki katasztrófavédelmi feladatait a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével látja el, illetve részt vesz az általuk szervezett felkészítéseken. Szervezi a védekezés feladatait, amelyeket a veszélyhelyzet kihirdetését követően a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy vesz át.

A polgármestereknek ismerniük kell a település, kerület veszélyeit, ezért a település polgármestere a katasztrófavédelem helyi szervének közreműködésével minden évben kockázatbecslést végez, javaslatot tesz a település besorolására a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökének. A besorolást a települést érintő veszélyeztető hatások komplex elemzése alapján állapítják meg. A kockázatazonosítás során az adott területen figyelembe veszik a helyi sajátosságokat, a veszélyeztető hatásokat, a veszélyeztető hatások következményeit, a bekövetkezés valószínűségét és a hatások egymásra gyakorolt és együttes hatását is. Meghatározó a megfelelő besorolás, hiszen csak a meghatározott besorolásoknál nevezik ki a közbiztonsági referenst.

A besorolt településeken a polgármester a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének közreműködésével települési veszélyelhárítási tervet készít, amit felterjeszt a helyi védelmi bizottság elnökének, és a katasztrófavédelem helyi szervének vezetője egyetértésével jóváhagyják. A terv maga egy adott településre készített kockázatelemzés, ami kimutatja a veszélyeztető hatásokat és azok lehetséges következményeinek elhárítását.

A polgármester a települési veszélyelhárítási terv alapján a magatartási szabályokról lakossági tájékoztató kiadványt készít, ezt eljuttatja a lakosság részére, valamint gondoskodik a lakossági riasztó-tájékoztató végpont megfelelő működéséről. A lakossági riasztást és a veszélyhelyzeti tájékoztatást végzők együttműködnek, hogy pontos és hiteles tájékoztatást nyújtsanak. [3]

A polgármesternek elsőfokú polgári védelmi hatósági jogköre van, ami azt jelenti, hogy ő a településen az elsőfokú hatóság a polgári védelmi kötelezettséggel kapcsolatban. Az állampolgárokat polgári védelmi szolgálatra kötelezheti, illetve felmentheti ideiglenesen vagy véglegesen, és be is osztja az állampolgárokat kiképzésre és gyakorlatra.

Az önkormányzatoknak rendelkezniük kell a településen lakóhellyel rendelkező, polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárok megfelelő adataival, illetve a technikai eszközökről is tudniuk kell. Ezek nemcsak személyes, hanem a foglalkozásra és szakképzettségre vonatkozó adatok. A polgármester nemcsak az állampolgárokat kötelezi szolgálatra, hanem létre is hozza a település polgári védelmi szervezetét, és halasztást nem tűrő esetben elrendelheti a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazását. [4] A bekövetkezett katasztrófák kezelésekor meghatározó feladat a lakosság védelme, ezért erre okot adó esetben szervezi és irányítja a kitelepítést, a kimenekítést, a befogadást, a visszatelepítést. [5]

Az önkormányzat a kitelepítés folyamán intézkedik a kitelepítésben érintettek tájékoztatásáról, riasztásáról. Gondoskodik a befogadó helyekről és a velük való folyamatos kapcsolattartásról. Fogadja a külső erőket, eszközöket, koordinál, összehangol. A rendőrség útján valósítja meg a hátrahagyott vagyon védelmét, illetve a veszélyes raktárak őrzését. Intézi a befogadás előkészítését, az érintettek tájékoztatását. Kapcsolatot tart a kitelepülőkkel, és a rendőrséggel együttműködve tartja fenn a rendet. Készenlétbe helyezi és irányítja azokat a polgári védelmi szervezeteket, amelyek befogadási szakfeladatokban segédkeznek. A visszatelepítés is szervezett formában történik, ahogy a kitelepítés is. A visszatelepítés akkor következhet be, ha a lakosság szempontjából minden feltétel biztosítva van. A helyreállítási időszakban részt vesz a katasztrófa által okozott károk felmérésében, illetve irányítja a helyreállítási feladatokat. Feladataiban szakmai támasza a közbiztonsági referens.

Az I. és II. osztályba sorolt településeken a polgármester közbiztonsági referenst jelöl ki. A közbiztonsági referensek a polgármesterek szakmai segítói. Feladataik kiterjednek a katasztrófák elleni védekezésre való felkészülési, védekezési, helyreállítási, rendvédelmi és honvédelmi feladatokra. A polgármester meghatározza részvételüket a védekezési feladatokban. A szakmai tudással rendelkező referensek célja, hogy segítsék a polgármestert védelmi feladatában, és megkönnyítsék a döntéshozatalt. Szakmai javaslatokkal élhetnek, valamint döntés-előkészítő funkciójuk és tájékoztatási kötelezettségük van. Kapcsolatot tartanak a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetekkel, amelyek hozzájárulnak tevékenységük hatékonyságához. [6]

Az alábbiakból kiderül, hogy az önkormányzatok feladatai széles körűek maradtak, és továbbra is hatalmas adatmennyiséggel dolgoznak, azonban a felkészülési időszakon kívül szinte minden tevékenységben a katasztrófavédelmi szervek felügyelete alatt állnak, és feladataikat szoros együttműködésben végzik.

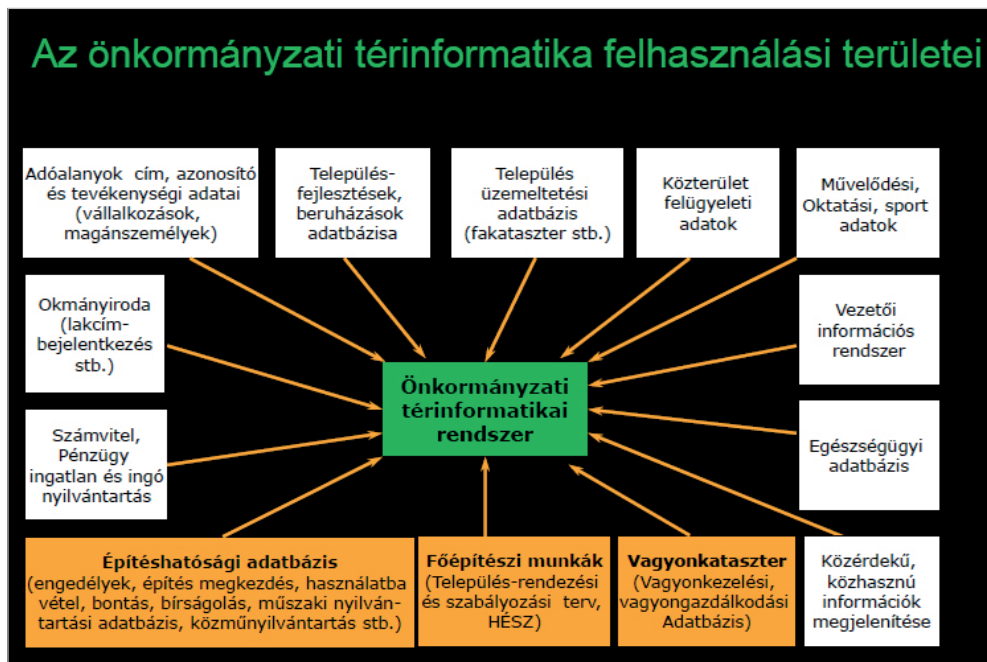
Az önkormányzatok informatikai, térinformatikai rendszereinek jelentősége

Az informatikai, térinformatikai rendszerek jelentősek az önkormányzatok működésében, hiszen napi tevékenységeik során nagy mennyiségű térképi, leíró és dokumentum jellegű adattal dolgoznak. A rendszerek felhasználási területei sokrétűek, kapcsolódnak az ellátandó feladatokhoz.

A helyi önkormányzatokról szóló törvény 13. § (1) bekezdése szerint a helyi önkormányzat ellátandó feladatai az alábbiak:

- a) településfejlesztés, településrendezés,*
- b) településüzemeltetés,*
- c) egészségügyi alapellátás,*
- d) környezet-egészségügy,*
- e) óvodai ellátás,*
- f) kulturális szolgáltatás,*
- g) szociális alapellátás,*
- h) lakásgazdálkodás,*
- i) ivóvízellátás, szennyvízelvezetés,*
- j) helyi környezetvédelem, vízgazdálkodás, vízkárelhárítás,*
- k) honvédelem, polgári védelem, katasztrófavédelem, helyi közfoglalkoztatás,*
- l) helyi adóval, gazdaságszervezéssel kapcsolatos feladatok,*
- m) sport, ifjúsági ügyek,*
- n) nemzeti és etnikai kisebbségi ügyek,*
- o) település közbiztonságának biztosítása,*
- p) helyi közösségi közlekedés biztosítása.” [7]*

Az önkormányzati rendszerek kialakításának kezdetén különböző szakágak fejlesztése kezdődött el. Később a különböző pályázatok révén önkormányzati fejlesztések indultak el, amelyeknek az volt a célja, hogy ne csak a különböző szakági alkalmazások fejlesztése valósuljon meg, hanem azok integritása is, létrehozva egy komplex önkormányzati rendszert a különböző térképi adatbázisok összekapcsolásával. A program eredményeként néhány helyen komoly térinformatikai megoldások születtek. A kezdeti állami együttműködést felváltotta az „egyedi megoldások” korszaka, ami azt jelentette, hogy az informatikai rendszerek szigetszerűen kezdtek el fejlődni. Az önkormányzatok költségvetésük, érdekeik alapján meghatározott feladatokra használták fel a különböző térinformatikai alkalmazásokat, eszközeikkel és a helyi lehetőségeik figyelembevételével oldották meg a projekteket. A fejlesztések nem központi szabványokra épülve készültek el.

1. ábra: Az önkormányzati térinformatika felhasználási területei¹

Az egységes szabványosítás és a jogszabályok hiánya miatt teljesen eltérő rendszerek jöttek létre. Ahol az önkormányzati felső vezetés úgy gondolta, hogy számukra lényegesek ezek a rendszerek, ott sikerült előrelépni és jó megoldásokat találni. [8]

A létrejövő rendszereket elsősorban alapfeladataik: a településfejlesztés, a zöldterületek felmérése, a lakóépületek, a település szerkezetének kialakítása, a stratégiai döntések meghozatala, az építéshatósági ellenőrzés területén vették hasznát, majd később egyéb megoldások is születtek.

Az önkormányzatok térinformatikai alapú rendszerei nem a védelmi igazgatási feladatok ellátása miatt jöttek létre, csak később kezdték el használni ilyen jellegű feladatok megoldására. Ezek a programok a védelmi igazgatás szervezeteinek, így az önkormányzatoknak is – békeidőszaki alapfeladataikban vagy a különleges jogrend időszakaiban is – nagyszerű szolgálatot tehetnek. Ma már egy hatékony és gyors mentés, védekezés megszervezése elképzelhetetlen lenne informatikai és térinformatikai rendszerek nélkül. Az önkormányzatok védelmi igazgatási feladatai az új katasztrófavédelmi törvény alapján nagymértékben csökkentek. A kevesebb irányító jellegű feladat mellett mindent a hivatásos katasztrófavédelmi szervek felügyelete alatt végeznek. A veszélyhelyzet kihirdetését

¹ www.geo.info.hu/gisopen/gisopen2009/eloadasok/ppt/CS07_Cservenak.pdf

követően pedig a hivatásos területi szerv vezetője által kijelölt személy veszi át az irányítást. A polgármesterek által kijelölt, szakmai támaszt nyújtó közbiztonsági referensek is folyamatos kapcsolatot tartanak a hivatásos szervezetekkel. Az önkormányzati tűzoltóságból állami tűzoltóság lett, és egyéb szerkezeti változások is történtek. El lehet mondani: az állam arra törekszik, hogy a védelem rendszere jobban működjön, ezért nagyobb szerepet is vállal benne.

Az eddigi működési rend alapján a hivatásos szervezeteknek – köztük a tűzoltóságoknak, polgári védelmi kirendeltségeknek – nem minden esetben voltak térinformatikai rendszereik, vagy ha voltak is, nem megfelelőek. Ennek egyrészt fejlettségi okai voltak, másrésztől nem volt rá szükség, hiszen az adatokat szükség esetén az önkormányzatok biztosítani tudták. Ha nem is egy integrált rendszeren keresztül, de különböző térképes adatbázisok, alkalmazások alapján használható adatokkal tudtak szolgálni az adott szervezetnek. A mostani helyzet már azt kívánná meg, hogy a hivatásos szervezetek rendelkezzenek a megfelelő rendszerekkel, amivel segíthetik a veszélyek kezelését, megelőzését, felszámolását. Ez viszont a gyakorlatban nem tud megvalósulni. Hiába az új jogszabály teremtette szélesebb körű állami szerepvállalás, ha nem kellően kiépített a hivatásos szervezetek térinformatikai rendszere. Azok kiépítéséig, ha nem is elméletben, de gyakorlatban az önkormányzatok szerepe irányító jellegű maradhat.

Bakondi György volt katasztrófavédelmi főigazgató a 2012. április 4-én rendezett országos értekezleten az április elsejétől új struktúrában működő egységes katasztrófavédelem feladatairól tartott beszédet a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságon, a megyei igazgatók, kirendeltségvezetők és tűzoltóparancsnokok részvételével. Többek között felhívta a figyelmet arra, hogy a Nógrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság a közelmúltban olyan döntéstámogató rendszert vezetett be, amely – az önkormányzatok bevonása révén – nagyon rövid időn belül felére csökkenti a szabadtéri tüzesetek számát. A példa kapcsán arra hívta fel a kirendeltségvezetők és tűzoltóparancsnokok figyelmét, hogy helyben mik hozhatnak még eredményt. Ennek eléréséhez szükség van az együtt gondolkodásra. [9]

A jogi változásokat figyelembe véve az önkormányzatoknak ismerniük kell területeiket, veszélyhelyzeti kihívásaikat, és alapfeladataikon kívül a védelmi feladataikban is folytatni kell a fejlesztéseket, segítve ezzel az önkormányzat és a közreműködő szervezetek munkáját. A fejlesztési stratégiák közül a cikkhez a 2008-as E-közigazgatás 2010 Stratégia kapcsolódik. Ez az egységes komplex közigazgatási rendszer kialakításának elősegítése céljából jött létre.

A stratégia segítségével valósult meg a XVI. kerületben az e-Poldi, a webes alapú közterület-felügyeleti rendszer, amely a védelmi feladatokban nagy előrelépést jelentett. [10]

Az e-Poldi és az önkormányzat kiegészítő rendszereinek gyakorlati alkalmazása

A XVI. kerületi önkormányzat is megvalósította a kerületi stratégiát, az e-Poldi közterület-felügyeleti rendszer segítségével, mely a nevét egy Poldi nevezetű idős úrról kapta, aki 40 éven keresztül lelkesen járta a helyi parkokat, vigyázva azok tisztaságára, rendjére. A rendszer alapvető rendeltetése a közterület-felügyelők munkájának támogatása, bevonva ebbe a lakosságot is. Működésének alapja, hogy egy kézi számítógép kamerájának segítségével lefényképezhető az észlelt rendellenes dolog vagy tevékenység, illetve szöveges üzenetet is csatolhatunk. A készülék hozzákapcsolja ehhez az adott GPS-koordinátákat, amit majd a gép továbbít a polgármesteri hivatal szerverére.

2. ábra: E-Poldi²

A GPS-koordináták segítségével megjelenik az észlelt tárgy, tevékenység helye a kerület térképén. A kapott adatok alapján pedig kiderül, hogy kik az illetékesek az adott ügyben, és azonnal meg lehet tenni a megfelelő intézkedéseket. A bejelentések mellett a közterület-felügyelők le tudják kérni az üzletek, telephelyek adatait, ami egy tűz esetén értékes információkat ad az esetlegesen ott tárolt robbanásveszélyes anyagokról. Segítségével az utólagos dokumentálás és az adatok ellenőrzése, visszakereshetősége is sokkal egyszerűbben történik. A közterület-felügyelők mellett a lakosok is bejelentéssel élhetnek – már közép kategóriás telefonjukkal, táblagépükkel, illetve webes támogatottságú számítógépükkel.

² A webes alapú közterület-felügyeleti rendszer részletes leírása (a 16. kerületi önkormányzat által biztosított anyag): www.govcenter.hu/epoldi

segítségével. A megfelelő alkalmazás letöltésével aktiválódik a szoftver, amelyet egy regisztrációs folyamat követ. A bejelentéshez alapvetően nem szükséges a regisztráció, ebben az esetben anonimként kerülünk a rendszerbe. Regisztrált felhasználóként viszont lehetőségünk van megtekinteni a bejelentésünk státuszát, annak alakulását. A rendszer nem csak közterület-felügyeleti rendszerként funkcionál jól, hanem a védelmi igazgatási feladatokban is értékes szerepet tölthet be. Az önkormányzat további adatnyerési eljárásaival összhangban pedig fontos információkhoz juthatunk az eset kapcsán.

Az információk rögzítése és a szükséges adatok kinyerése maximum 5–12 percet vesz igénybe. Most pedig nézzük meg az adatnyerési alkalmazásokat!

Adatok rögzítése és kinyerése: e-Poldi rendszeren belül történő bejelentés esetén a szükséges idő maximum 1-1,5 perc.

A bejelentés tartalmazza:

- a tények rögzítését rövid szöveges formában;
- a pontos GPS-koordináták megadását, mely a szoftver számítógépes verziója esetén kiegészül a m-ben megadott hibahatárral;
- a címadatokat;
- a kiváló minőségű fényképet.

Ezekkel az információkkal minden rendszer használható. Aki a szükséges jogosultságokkal rendelkezik, azonnal ugyanazokat a képi, helyi és szöveges információkat kapja meg.

Adatkinyerés a XVI. kerületi önkormányzat térinformatikai rendszeréből. Szükséges idő: maximum 5 perc.

Tartalmazza:

- a terület teljes geokoordinátáit;
- a hiteles földhivatali adatbázisra épülő összes építhetőségi adatot;
- a terület építési besorolását;
- az érintett terület méretét;
- a szomszédos ingatlanos ugyanezen adatait;
- távolságmérés segítségével a kívánt terület ugyanezen adatait.

Adatkinyerés a XVI. kerületi önkormányzat „TERKOR” rendszeréből. Szükséges idő: maximum 5 perc.

Tartalmazza:

- a konkrét terület teljes népességadatait a nemek megoszlása szerint;
- a kijelölt terület teljes népességadatait a nemek megoszlása szerint;
- a konkrét terület pontos címadatait;
- a kijelölt terület pontos címadatait;
- az érintett terület(ek) házzámszintű adatait lista formájában, mely tartalmazza a szóban forgó ingatlanra hivatalosan bejelentett lakosok számát.

Most pedig nézzük meg egy valós adatokon alapuló esemény leírását, az e-Poldi és az önkormányzat egyéb kiegészítő rendszereinek bevonásával. (Az e-Poldi alkalmazás csak az eseményt követően készült el, így az nem a helyszínen történt, hanem a polgármesteri hivatal épületében, egy berendelt informatikus kezelésével és a polgármesteri kabinetvezető telefonos irányításával. Mindez ma már a helyszínen elvégezhető, egy személy által, az e-Poldin keresztül és az önkormányzat egyéb rendszerei, adatbázisai bevonásával.)

A vizsgált eset feltételezi, hogy mind a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság, mind a HM Tűzserész Ügyelete használja az e-Poldi rendszert a még hatékonyabb eredmény elérése érdekében.

13.30 perc: Lakossági bejelentés érkezik, miszerint a 1165 Budapest, Újszász u. 47/b. szám alatt – egy áruház parkolója melletti zöldterületen – feltételezhetően II. világháborús robbanóeszköz található.

13.35 perc: A BRFK XVI. kerületi járőre és a XVI. kerületi önkormányzat közbiztonsági referense a helyszínre érkezik. Egyértelműen megállapítható, hogy a helyszínen talált tárgy valamilyen robbanószerkezet, mérete kb. 100 × 20 × 10 cm.

3. ábra: Kapcsolódás az e-Poldi alkalmazáshoz³

Ezt követően a helyszínen tartózkodó szakemberek megkezdik az adatok rögzítését, megkezdik a szükséges információk továbbítását.

A XVI. kerületi védelmi referens a következő felszereléseket és eszközöket használja:

- 1 db tablet (érintőképernyős telefon + fényképező + számítógép);
- 1 db átlagos teljesítményű notebook;
- 1 db mobilinternet-modem.

Az e-Poldi bejelentési folyamata a következőképpen történik: az adott személy kapcsolódik az e-Poldi rendszerhez, és elkészíti a konkrét bejelentést a telefonja segítségével.

³ A XVI. kerületi önkormányzat által biztosított anyag.

A bejelentésen jól látható, hogy ebben a rövid szöveg, a cím, a GPS-koordináták és a fotó szerepel gyors és elsődleges adatként. Ha bárki a jogosultsággal rendelkezők közül ezt mobileszközről nézi meg, ugyanezeket az adatokat látja. Ez életszerű lehet abban az esetben, ha például az ügyeletes be kíván vonni olyan személyt (felettes vezető, külső szakértő), aki nem tartózkodik az ügyeleten. Az ügyeletes a személyi számítógépén ugyanezt az 5. ábrán látható formában nézheti meg.

4. ábra: Bejelentés⁴

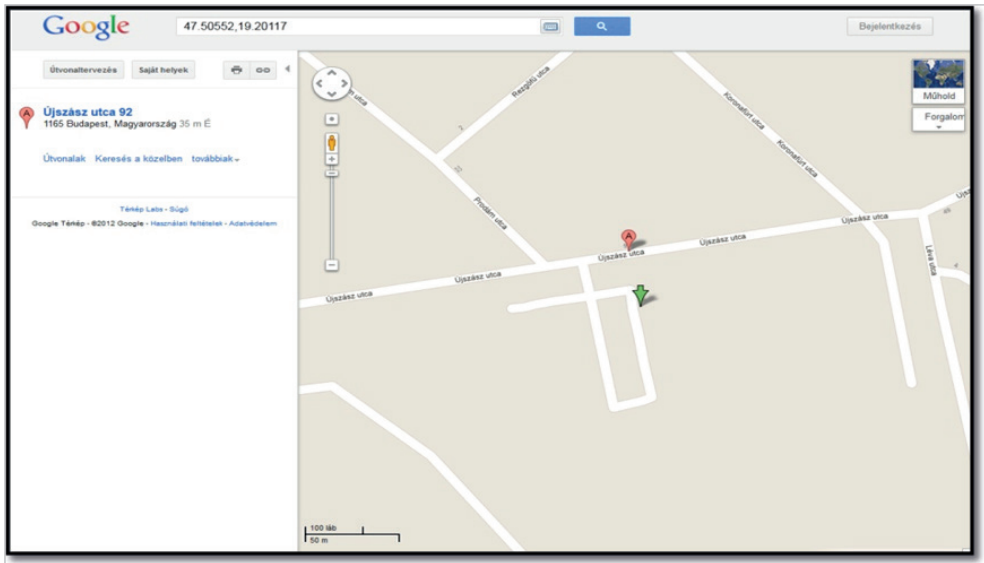

5. ábra: Az ügyeletes által látott kép⁵

⁴ A XVI. kerületi önkormányzat által biztosított anyag.

⁵ A XVI. kerületi önkormányzat által biztosított anyag.

A térkép gombra kattintva megjelennek az első térképi információk (6. ábra).

6. ábra: Az első térképi információk⁶

A 6. ábrán egyértelműen látszik a zöld nyíllal jelölt, a mobileszköz által meghatározott hely, illetve a térképi alkalmazás által megadott cím is. Ezen a területen ez kifejezetten jó és helyes, mivel az áruház egy korábbi ipari terület egy részére épült, az utcának ezen oldala a címnylévántartásokban még vegyesen szerepel, így a térképi alkalmazás által megadott cím olyan információ, amely minden, a közreműködő szervezet számára elérhető adatbázisokban ugyanúgy és ugyanott szerepel.

A teljes információ nyújtásához további két bejelentés szükséges, amire általában nincs szükség, de itt a hely specifikussága miatt alkalmazzuk. Az egyik a lakóházak a robbanóeszköz közelében, a másik kép pedig a bevásárlóközpont a robbanóeszköz közvetlen közelében nevet viseli.

⁶ A XVI. kerületi önkormányzat által biztosított anyag.

7. ábra: További bejelentés⁷

13.42 perc: A rendszert használók a következő információkhoz jutottak:

- a robbanóeszköz fizikai kinézete,
- a helyszín pontos elhelyezkedése,
- a környezet (lakások),
- a közvetlenül érintett ingatlanon megforduló lakosok nagy mennyisége (áruház).

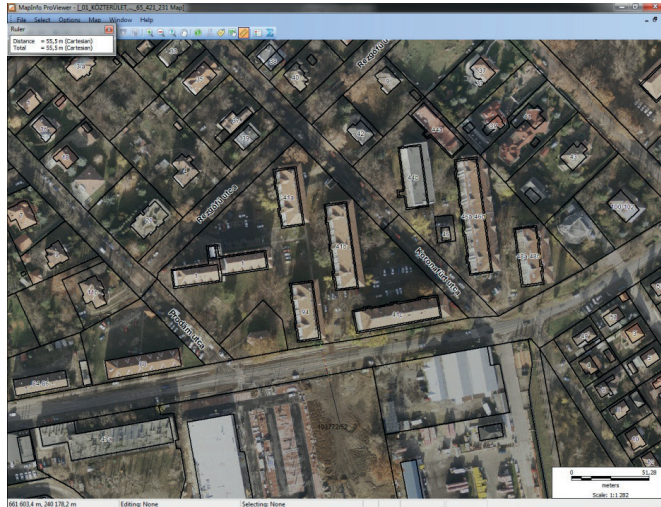
Ezek alapján a HM tűzserészei már pontosan fel tudnak készülni arra, hogy mivel kell dolgozniuk. Mindezt, ha már elindultak a szolgálati helyükről, útközben egy okostelefon használatával is láthatják, illetve a katasztrófavédelem is fel tud készülni arra, hogy amennyiben a tűzserészek elrendelik, kiürítsék a területet, mind az áruházat, mind a veszélyes távolságon belül található lakóingatlanokat.

13.43 perc: A katasztrófavédelem további információkat kér az érintett területről:

- érintett ingatlanok száma (értsd: 1. kérdés),
- az érintett ingatlanok veszélyességi besorolása (értsd: 2. kérdés),
- az érintett lakosság száma (értsd: 3. kérdés),
- a legközelebbi befogadásra alkalmas hely távolsága (értsd: 4. kérdés).

A kért információkat a közbiztonsági referens részben az okostelefonnal és az azon található alkalmazással, részben pedig az azt kiegészítő szoftverekkel adja meg. A következő kép a Mapinfo segítségével létrehozott légi fotót ábrázolja.

⁷ A XVI. kerületi önkormányzat által biztosított anyag.

8. ábra: Légi fotó⁸

A fentiek alapján látható, hogy a területet egyrészt egy nagy forgalmú áruház határolja, másrészt többemeletes lakóházak. A keretövezet besorolásából már következtetni lehet arra, hogy a lakóövezet sűrűn lakott, és a legközelebb álló épület távolsága a robbanószerkezettől mindössze 55 méter. A következő ábra a KVSZ (Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat) alapján készült.

9. ábra: A Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat térképe⁹

⁸ A XVI. kerületi Önkormányzat által biztosított anyag.

⁹ A XVI. kerületi Önkormányzat által biztosított anyag.

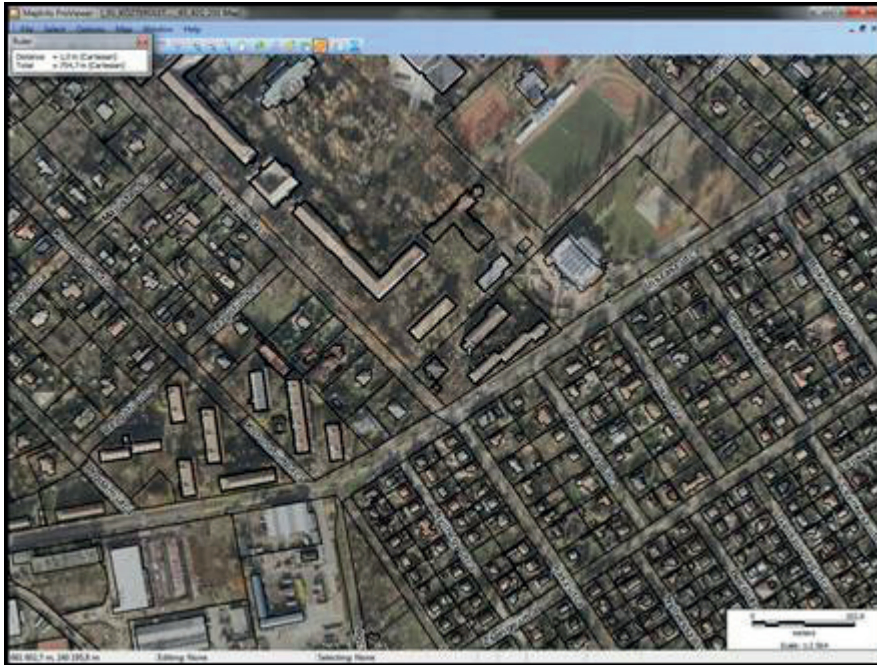
A KVSZ információi elérhetők az e-Poldi rendszert használók számára is, mindössze a képernyő mérete jelent különbséget, az információs adatbázis ugyanaz, és tartalmaz minden térinformatikai elemet.

10. ábra: Telefonos váltózat¹⁰

¹⁰ A XVI. kerületi Önkormányzat által biztosított anyag.

A szükség szerinti távolságméréssel látható a védőtávolságon belüli ingatlanok száma.

11. ábra: Ingatlanok¹¹

A távolságméréssel megállapítható, hogy légvonalban, illetve közúton milyen távolságban található a szükség esetén kijelölhető befogadóhely, az Erzsébetligeti Színház. A távolság közúton 754 méter.

Az érintett ingatlan veszélyességi besorolásában – az ott feltételezhetően tárolt termékek, tárgyak, egyébek alapján – az e-Poldi rendszer állandóan frissített adatbázisa nyújt támpontot. Ez azonnali információval szolgál a konkrét esetben az áruház működési engedélyéről, a nyitvatartás idejéről, a forgalmazott és tárolt árukról is.

¹¹ A XVI. kerületi Önkormányzat által biztosított anyag.

LIDL Élelmiszer Áruház
János utca 196

Helyrajzi szám
112011/4

Nyerőgép van? **Mozgó bolt?**

Engedély dátuma **Nyt. szám**

Megszűnés dátuma

Nyitvatartás jelleg

Nyitvatartási idő

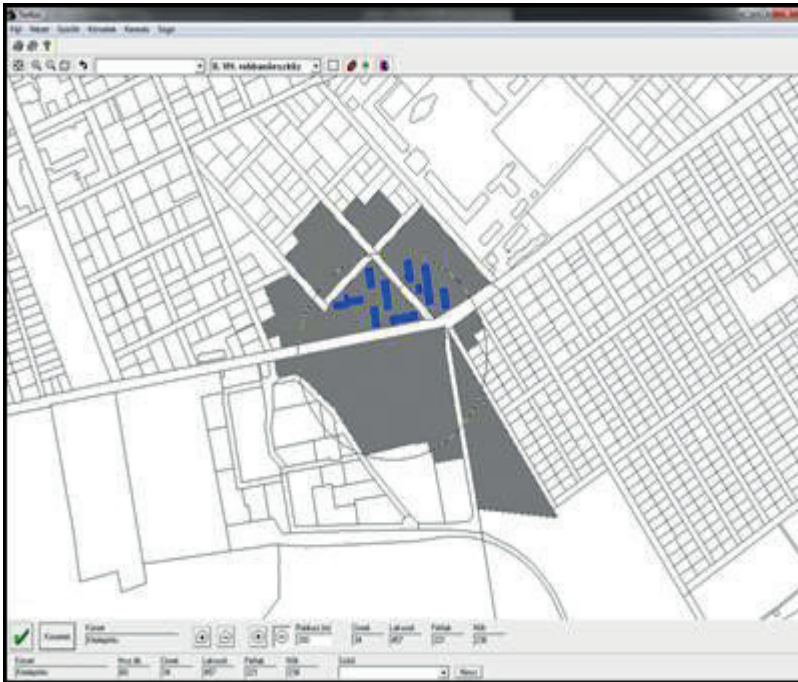
Hétfő	<input type="text" value="07.00-21.00"/>
Kedd	<input type="text" value="07.00-21.00"/>
Szerda	<input type="text" value="07.00-21.00"/>
Csütörtök	<input type="text" value="07.00-21.00"/>
Péntek	<input type="text" value="07.00-21.00"/>
Szombat	<input type="text" value="07.00-21.00"/>
Vasárnap	<input type="text" value="07.00-21.00"/>

12. ábra: Az élelmiszer-áruház adatai¹²

A fentiekből megállapítható, hogy gyúlékony és robbanásveszélyes anyagot az áruházban (mint közvetlenül érintett épületben) nem tárolnak.

A TERKOR körzetesítő program alapvetően a beiskolázási körzetek kialakításának támogatására készült, de a XVI. kerületi Önkormányzat 2008 óta a használja a védelmi igazgatás területén is. Mivel a mögöttes adatbázis pontos és aktuális népességszámokat tartalmaz, a kívánt információ könnyedén kinyerhető belőle.

¹² XVI. kerületi Önkormányzat által biztosított anyag – Szabó Tamás

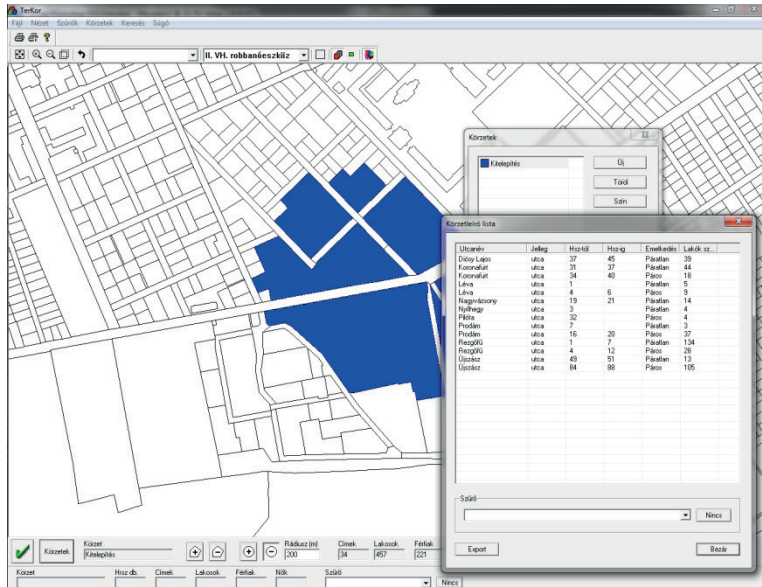

13. ábra: A TERKOR-rendszer¹³

Az ábrán látjuk: a program alkalmas arra, hogy meghatározott rádiuszú, de akár tetszőleges poligon alakú területet ki tudjunk jelölni. Mivel az adatbázis ingatlanalapú, így természetesen a kijelölt rádiuszú (itt: 200 méteres) kör nem kör alakú lesz, hanem az összes, a rádiusz által érintett ingatlant tartalmazni fogja.

A kijelölést követően az ábra egy kattintással meghatározza a kijelölt területen bejelentett lakók számát férfi/nő megoszlásban.

¹³ A XVI. kerületi Önkormányzat által biztosított anyag.

14. ábra: A TERKOR-rendszer¹⁴

Ugyanígy megkapjuk az érintett terület BM adatbázisszintű címjegyzékét is képként és MS Excel formátumban is.

II. vh. robbanóeszköz	Kitelepítés	2012. 04. 16.			
Utcanév	Jelleg	Házszámtól	Házszámig	Emelkedés	Lakók száma
Diósy Lajos	utca	37.	45.	Páratlan	39
Koronafürt	utca	31.	37.	Páratlan	44
Koronafürt	utca	34.	40.	Páros	18
Léva	utca	1.		Páratlan	5
Léva	utca	4.	6.	Páros	9

¹⁴ A XVI. kerületi Önkormányzat által biztosított anyag.

II. vh. robbanóeszköz	Kitelepítés	2012. 04. 16.			
Nagyvázsony	utca	19.	21.	Páratlan	14
Nyílhegy	utca	3.		Páratlan	4
Pilóta	utca	32.		Páros	4
Prodám	utca	7.		Páratlan	3
Prodám	utca	16.	20.	Páros	37
Rezgőfű	utca	1.	7.	Páratlan	134
Rezgőfű	utca	4.	12.	Páros	28
Újszász	utca	49.	51.	Páratlan	13
Újszász	utca	84.	88.	Páros	105

15. ábra: Címjegyzék¹⁵

Ez alapján pontosan megállapítható, hogy szükség esetén 34 címről 457 lakost kell kitelepíteni.

13.53 perc: A katasztrófavédelem kérdéseire az önkormányzat közbiztonsági referense a programrendszerek segítségével megadja a választ, segítve a katasztrófavédelmi vezetők, a tűzserészek és a BRFK további munkáját.

Összegzés

A rendszerek hiányában a katasztrófavédelmi szerv és az önkormányzat analóg adatok alapján végezte volna a felméréseket, amely hosszú-hosszú percekkel nyújtotta volna meg az intézkedések kiadásának idejét. A döntéstámogató rendszerek előnye a gyorsaság, de még nagyobb eredményességet lehetne elérni, ha ezeket az alkalmazásokat összekötné egy szoftver. Ez a szoftver el is készült volna a XVI. kerületi Önkormányzat saját finanszí-

¹⁵ A XVI. kerületi Önkormányzat által biztosított anyag.

rozásában mint polgári védelmi rendszer, de a különféle – mobil, mobil-térinformatikai, adatbázis szintű – szakalkalmazások összevonása egy programmá nem valósult meg a védelmi igazgatás és a katasztrófavédelem átalakulása miatt.

A jelenlegi szervezeti struktúra inkább azt kívánna meg, hogy ne egy kerület szintjén, hanem városi és országos nagyságrendben készüljön el és alkalmazzák. A rendszer lehetőségét biztosíthatott volna a kerületi önkormányzatok számára a jogszabályban előírt polgári védelmi nyilvántartásaik egységes vezetésére. A rendszer előnye lett volna az adatok kezelése és rögzítése az eseményekkel kapcsolatban a jogosult felhasználók számára. A lakossági bejelentések fogadásán kívül automatikus riasztási funkcióval egészült volna ki a különböző értesítési csoportokba tartozó személyekhez, mint például a kerületi ki- rendeltségekhez.

A terv a kialakult jogi helyzet miatt nem valósult meg, de ötletet és lehetőséget nyújthat a hivatásos szervezetek számára. A XVI. kerület – több önkormányzathoz hasonlóan – nem rendelkezik integrált önkormányzati rendszerrel, de hatékony alkalmazásokkal igen. Elmondható, hogy az e-Poldi rendszer jelenlegi formájában is alkalmas egy alapszintű, de bármiféle hivatalos eljárást megalapozó adatrögzítésre. A fejlesztések nem álltak le, de azok zömmel a közterület-felügyeleti tevékenység feladatainak támogatását célozzák meg. Ettől függetlenül az önkormányzat szükség esetén adatokat biztosít az illetékes tűzoltó-parancsnokságnak és a szomszédos kerületek polgármestereinek.

Irodalomjegyzék

- [1] Muhoray Árpád: A katasztrófavédelem aktuális feladatai. *Hadtudomány*, http://mhtt.eu/2012/2012_elektronikus/2012_e_Muhoray_Arpad.pdf (a letöltés ideje: 2017. 01. 02.)
- [2] A Helyi Önkormányzatok Európai Chartája.
- [3] A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) kormányrendelet.
- [4] A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény, VI. fejezet.
- [5] A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) kormányrendelet, Általános rendelkezések.
- [6] Bonnyai Tünde – Rác Réka: *Az új katasztrófavédelmi szabályozás. Jegyzet és jogszabálygyűjtemény*. BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Kiadványa, Budapest, 2012, 22–26.
- [7] 2011. évi CLXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól.
- [8] Németh J. András: *Térinformatika a közigazgatásban, önkormányzati igazgatásban*. GIS Open konferencia anyag, 2011, www.geo.info.hu/gisopen/2011/eloadasok/pdf/cs021.pdf (a letöltés ideje: 2017. 01. 02.)
- [9] Bakondi György: *A szabályok és a feltételek adottak, most a végrehajtáson a sor*. www.katasztrofavedelem.hu/index3.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=1028 (a letöltés ideje: 2017. 01. 02.)
- [10] Budapest XVI. kerületi Önkormányzat Szervezetfejlesztési és Informatikai Stratégiája 2008–2010 (a XVI. kerületi önkormányzat által biztosított anyag).

Potentials of the On-Line Public Space Surveillance of Budapest's 16th District (e-POLDI)

FATIME BALOG

Mobile devices and applications have become very popular in the civil sector in the last decade and their advantages have been recognized by the defence sector as well. The application operated by disaster management, called Emergency Notification Service (ENS) is a better known software and is also popularised by media. There are other applications developed in the past supporting defence tasks which could have been interesting for the protection of the population although we do not know much about them. E-Poldi is one such tool, which can put the defence tasks of local governments into a new context. In the modified legal environment, after the law amendments of 2012 the role of the local governments regarding defence tasks has been reduced, part of their tasks has been taken over by the state. Despite the changes some local governments did not stop their developing their defence activities; furthermore, they started to develop new implementations which support the work of other organizations like disaster management.

Keywords: mobile application, residential announcement, public space surveillance system, e-Poldi